

2020

Nunatta Katersugaasivia
Allagaateqarfialu
Grønlands
Nationalmuseum &
Arkiv

Frederik Fuuja Larsen

**FISKENÆSSET – GREENLAND
ANORTHOSITE MINING
ARKÆOLOGISK
FORUNDERSØGELSE 2020**

Opdraget

I henhold til den indgåede aftale mellem Greenland Anorthosite Mining og Grønlands Nationalmuseum & Arkiv var formålet med feltarbejdet at foretage arkæologiske undersøgelser i efterforskningselskabets foreslåede vejforløb fra havnen til anlægsområdet. Det undersøgte område er blevet kaldt "*Majoqqap qaava*".

Grønlands Nationalmuseum & Arkivs opdrag er herefter at identificere og kortlægge fortidsminder der måtte findes i de foreslåede områder og eventuelle konflikter mellem anlægsarbejdets forskellige elementer og de antikvariske interesser der måtte være i de berørte områder.

Ved aftalens indgåelse fik Grønlands Nationalmuseum & Arkiv udleveret kortmateriale der dækker over foreslåede vejforløb fra havnen til anlægs-/pit-området.

Logistik, tidsramme og deltagelse

Den arkæologiske besigtigelse fandt sted i tidsrummet fra 7. – 11. september 2020. Fra Grønlands Nationalmuseum & Arkiv deltog Museumsinspektør Frederik Fuuja Larsen (ansvarlig for besigtigelsen), Museumsinspektør Hans Lange og Akà Bendtsen, Stud.Cand.Mag fra Grønlands Universitet. Alle har flere års erfaringer med arkæologisk feltarbejde.

Lejren blev oprettet ved den tidligere Greenland Anorthosite Mining Camp og ikke ved det foreslået interesseområde. Dette skyldes dels, at området tæt ved stranden ikke egner sig til at slå teltlejr i og havnen egner sig ikke til længere ophold for båden på grund af fjordvinden. Båden som var ankret under hele perioden, blev brugt til at spise i og til tørring af våde beklædning.

Den antikvariske viden før feltarbejdet.

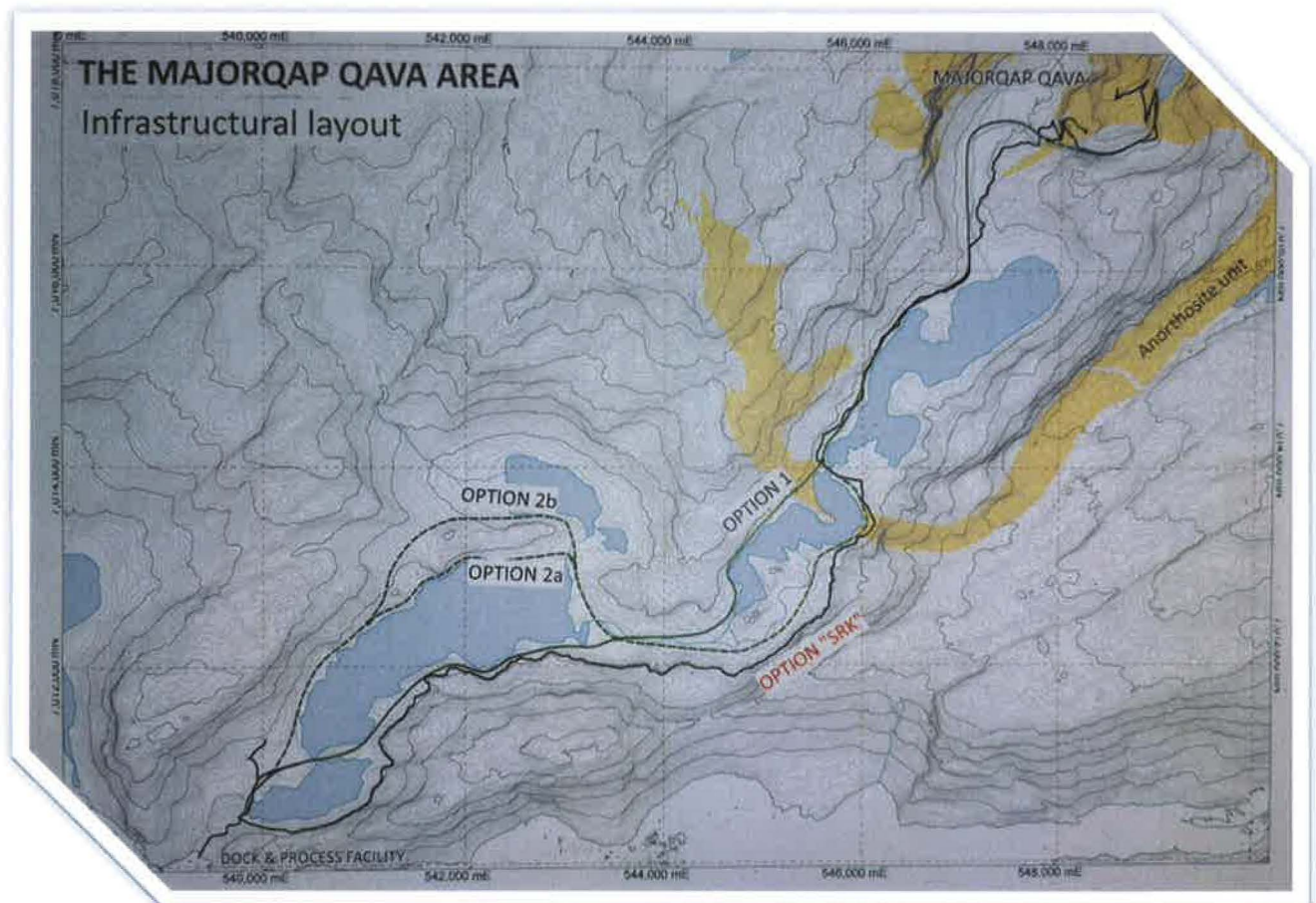
Grønlands Nationalmuseum & Arkiv har ikke systematisk rekognosceret Fiskeræset-området tidligere for fortidsminder. Optegnelser af arkæologiske anlæg og kulturhistorisk viden stammer fra informanter – brugere af områdets farvande og indlandet. Fiskeræset som har et lille befolkningstal har et stort bagland, som bruges til rensdyrjagt. Flere af de store søer der ligger i baglandet er blevet navngivet for *Qajartoriaq* med variationer, dette kan ses i Stednavne registret. *Qajartoriaq* betyder; der hvor man benytter kajak (i søer). Dette tyder på at rensdyrjægerne har udnyttet de store søer for at kunne bevæge sig ind i landet. Stednavne fortæller ofte hvad bestemte områder har været brugt til af bestemte formål.

Figur 1. Stednavne ved interesseområdet

Kilde: Oqaasileriffik / Sprogsekretariatet

Besigtigelsen af området

Figur 2 Main map

Mellem perioden 7.-11. sept. (undtagen onsdag 9. sept. p.g.a. dårligt vejr) besøgte arkæologerne de foreslåede vejføringer (grønne linjer i figur 2). Ved *option 1* måtte vi vandre udenom ruten på grund af en stejl skrænt som ikke var ufarlig. Ved *option 2a* måtte man også vandre udenom ruten et stykke af vejen, også på grund af en lodret fjeldvæg. Der var flere steder hvor man ikke kunne krydse elve til fods, men med helikopter-support blev problemet løst.

De to første søer ved *Majoqqap qaava* hedder *Qajartorissat* (se figur 1). Området ved det planlagte havne-/port-område er ikke et åbenlyst bopladsområde, hvor man opholder sig i længere tid, men det kunne have fungeret som opgangsplads for jægere, der skal længere ind i landet, måske også med deres kajaker. I havne-/port-området findes to åbne kødgrave (se foto 1) og et par markeringsvarde.

Længere inde i landet blev en recent teltring lokaliseret og ikke mindre end 10 markeringsvarde bestående af en enkelt eller flere opstillet sten blev lokaliseret langs ruten (se foto 2).

Markeringsvarde er meget normale i jagtområder, varderne fungerer som vejvisere for jægerne,

specielt når man skal tilbage fra jagt med bytte. En jagtseng under et fjeldudhæng og en anden jagtseng ved en kampesten blev registreret lidt udenfor ruten.

Foto 1. Den ene af kødgravene ved opgangsstedet.

Foto 2. Markeringsvarde

Generelt er terrænet i *Majoqqap qaava* meget kuperet og udfordrende i visse steder, hvorfor det må have været nemmere for tidligere jægere at benytte søerne til at komme hurtigere og længere ind i landet med deres skindfartøjer og måske senere med sejldugsjoller. Området ligner mere et kortvarigt jagtområde, da der ikke findes større teltlejre på stedet.

Lidt udenfor interesseområdet, - ved vores camp og tidligere Greenland Anorthosite Mining Camp blev en uforstyrret menneskegrav lokaliseret.

Foto 3. Menneskegrav

Konklusion

Det undersøgte område ved *Majoqqap Qaava* indeholder få arkæologiske anlægsspor, der ikke kræver udgravning. Fra antikvarisk synsvinkel er der derfor intet til hinder for, at anlægsarbejdet kan gå i gang.

Der skal dog gøres opmærksom på, at den før-kristen menneske grav der blev lokaliseret ved den tidligere Greenland Anorthosite Mining camp (se foto 3) er fredet iht. *Inatsisartutlov nr.5 af 19.maj 2010 om fredning af jordfaste fortidsminder*.

Foto 4. Gravens beliggenhed markeret med gul cirkel. Position: N:63°13.248' / W:50°14.469'

Bilag.

Registreret anlæg

1	Markeringsvarde	N: 63° 13.135'	W: 050° 12.875'
2	Markeringsvarde	N: 63° 13.101'	W: 050° 12.945'
3	Kød depot (åben)	N: 63° 13.093'	W: 050° 12.976'
4	Kød depot (åben)	N: 63° 13.128'	W: 050° 13.000'
5	Kød depot (åben)	N: 63° 13.126'	W: 050° 13.004'
6	Markeringsvarde	N: 63° 13.985'	W: 050° 11.642'
7	Recent (nyere) teltring	N: 63° 13.985'	W: 050° 11.643'
8	Markeringsvarde	N: 63° 22.469'	W: 050° 19.767'
9	Markeringsvarde	N: 63° 14.967'	W: 050° 08.628'
10	Markeringsvarde	N: 63° 14.695'	W: 050° 08.636'
11	Markeringsvarde	N: 63° 14.690'	W: 050° 08.611'
12	Markeringsvarde	N: 63° 14.691'	W: 050° 08.611'
13	Skydeskjul ?	N: 63° 14.650'	W: 050° 09.075'
14	Markeringsvarde	N: 63° 18.451'	W: 050° 02.571'
15	Jagtseng under fjeldudhæng	N: 63° 15.656'	W: 050° 04.969'
16	Ildsted (recent)	N: 63° 13.110'	W: 050° 12.902'
17	Markeringsvarde	N: 63° 13.074'	W: 050° 12.899'
18	Jagtseng ved kampesten	N: 63° 14.736'	W: 050° 08.722'
19	Markeringsvarde	N: 63° 18.368'	W: 050° 02.187'
20	Menneskegrav	N: 63° 13.248'	W: 050° 14.469'